

4/670/2007

TEKIJÄNOIKEUDEN SUUNTAVIIVOJA KOSKEVA KESKUSTELUMUISTIO

Opetusministeriö on pyytänyt lausuntoa tekijänoikeuden suuntaviivoja koskevasta keskustelumuihistiosta (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:18). Elinkeinoelämän keskusliitto EK esittää lausuntonaan seuraavaa.

1. Yleistä

EK on tyytyväinen siihen, että opetusministeriö on käynnistänyt keskustelun kansallisen tekijänoikeusjärjestelmän kehittämisestä. Välttämättömien lakimuutosten valmistelu tulisi aloittaa pikaisesti, sillä EU- ja kansainväliseltä tasolta ei ole juuri nyt odotettavissa suuria muutosehdotuksia. Tekijänoikeusjärjestelmän kehittämisessä tulee kuitenkin ottaa huomioon EU:n lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten asetamat rajoitteet sekä Euroopan komission julkiset konsultaatiot ja ai-
komukset antaa tekijänoikeusjärjestelmää koskevia suosituksia, kuten esim. Stakeholder Consultation on Copyright Levies in a Converging World -konsultaatio ja sen tulokset.

Keskustelumuihistio sisältää erilaisia ja monentasoisia keskustelun avauksia tekijänoikeusjärjestelmän kehittämiseksi. Osa on luonteeltaan yleisiä ja osa koskee yksittäisiä asioita. Keskustelumuihistio ja sen kysymyksenasettelu on tavattoman laaja. EK olisi toivonut, että muistiossa olisi asetettu eri sidosryhmien jo aiemmin esille nostamia tekijänoikeusjärjestelmän kehittämistarpeita tärkeysjärjestykseen, jotta sidosryhmät voisivat helpommin ottaa kantaa järjestelmän kehittämiseen. Nyt vaarana on, että lausuntokierroksen perusteella ei voida priorisoida tärkeitä hankkeita.

EK:n lausunto on tarkoitettu yleiseksi kannanotoksi, jossa nostetaan esiin EK:n jäsenyritysten kannalta keskeisimmät tekijänoikeusjärjestelmän muutostarpeet. Vaadittavat lakimuutokset tulee valmistella osittaisuudistuksina ja valmistelutyö tulee tehdä työryhmissä, joissa ovat edustettuina tasapainoisesti alan toimijat. EK katsoo, että laajamittaiselle tekijänoikeusjärjestelmän kokonaisuudistukselle ei ole tarvetta. Kokonaisuudistuksen valmistelu veisi vuosia ja siitä aiheutuisi suurta oikeudellista epävarmuutta. Yritysten välinen kova kilpailu ja toimintaympäristön muutokset edellyttävät mahdollisimman selkeää ja ennakoitavissa olevaa lainsäädäntöä.

Toimintaympäristö
Tytti Peltonen

29.5.2007

EK/494/2007

EK katsoo, että tekijänoikeuslakia tulee uudistaa selkeämmäksi ja toimivammaksi ottaen huomioon uudet teknologiat ja jakelukanavat. Tekijänoikeuksien siirtymistä koskevia lain säännöksiä tulee tarkentaa ja työsuhdetekijänoikeutta koskevan säännöksen soveltamisalaa tulee laajentaa koskemaan myös muita teoslajeja kuin tietokoneohjelmia ja tietokantoja. Näiden muutosten valmistelu tulee aloittaa viipymättä. Tämän jälkeen tarkasteluun tulee ottaa säännökset, jotka liittyvät tekijänoikeusjärjestöjen asemaan, tekijöiden kompensatiomalleihin ja hyvitysmaksujärjestelmään, julkiseen esittämiseen, verkkoihin liittyviin kysymyksiin sekä tekijänoikeuslain kansainväliseen soveltamiseen. Samassa yhteydessä tulisi tarkastella lain taustaoletuksia ja tavoitteita. Järjestelmän sisään tulisi myös ottaa suojamekanismeja markkinoiden vääristymisen ja markkinoiden toimintaa haittaavien omistuskeskittymien varalta esimerkiksi tekijänoikeus- tai tekijäjärjestöjen toimintaan liittyen.

Sopimuslisenssijärjestelmän osalta EK toteaa, että vuoden 2005 lakimuutokset ovat olleet voimassa niin vähän aikaa, ettei ole perusteltua keskustella järjestelmän laajentamisesta. EK vastustaa muistiossa esitettyä ajatusta ”yleisestä sopimuslisenssistä”, joka korvaisi nykyiset säännökset ja laajentaisi sopimuslisenssien käyttöalaa. Kolmen kohdan testin sisältämä vaatimus tietystä erityistapauksesta sulkee pois yleisen sopimuslisenssin säätämismahdollisuuden. EK myös katsoo, ettei aika ole vielä kypsä ns. aidatuille puutarhoille eikä tekijänoikeuden suoja-aikaa tule pidentää.

EK:n lausunnossa kiinnitetään ensin huomioita immateriaalioikeudellisen järjestelmän kokonaisvaltaiseen tarkasteluun sekä tekijänoikeuden muuttuneeseen merkitykseen, jonka jälkeen tarkastellaan tekijänoikeusjärjestelmän välttämättömiä muutostarpeita (kohta 5). Lopuksi otetaan kantaa eräisiin keskustelumuistion kysymyksiin (kohta 6). Lausunnossa ei kuitenkaan oteta kantaa kaikkiin muistiossa esitettyihin kysymyksiin, vaan EK varaa mahdollisuuden kommentoida muita asioita vuoropuhelun ja valmistelun edetessä.

2. Tekijänoikeudet osana immateriaalioikeuksia

EK pitää keskustelumuistion perustavanlaatuisena puutteena sitä, että tekijänoikeusjärjestelmää tarkastellaan irrallaan muista immateriaalioikeudellisista (IPR) kysymyksistä. EK ei voi yhtyä muistion sivulla 49 esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan tekijän- ja teollisoikeuksien suoja kohdistuu eri tuotteisiin ja vain harvoin sama tuote voi olla sekä tekijän- että teollisoikeussuojan kohteena.

Tekijänoikeus liittyy läheisesti muihin aineettomiin oikeuksiin, kuten patentteihin ja tavaramerkkeihin. Nämä eri suojamuodot esiintyvät usein päällekkäisinä siten, että samaa tuotetta suojataan useammalla oikeudella. Tekijänoikeus tarjoaa monissa tilanteissa liitännäistä ja täyden-

Toimintaympäristö
Tytti Peltonen

29.5.2007

EK/494/2007

tävää suojaa teollisoikeuksilla muuten suojatuille tuotteille. Suojamuodot voivat myös kumuloitua muun muassa tietokoneohjelmilla toteutettavissa tuotteissa, muotoiluun, tunnusmerkkeihin tai patentteihin perustuvissa lopputuotteissa. Esimerkiksi ICT-teollisuudessa tuotteita suojaavat sekä patentit että tekijänoikeudet.

EK korostaa, että tekijänoikeusjärjestelmää tulee kehittää osana IPR-järjestelmän kokonaisvaltaista kehittämistä. Tätä edellytetään myös uuden hallituksen ohjelmassa, jossa sekä tekijän- että teollisoikeudellista järjestelmää tarkastellaan osana innovaatiopolitiikkaa. Uusi hallitus on sitoutunut laatimaan kansallisen teollis- ja tekijänoikeusstrategian (IPR-strategia) tukemaan innovaatiojärjestelmän kehittämistä. Erytystä huomiota kiinnitetään pk-yritysten mahdollisuuksiin käyttää eri suojamuotoja ja parantaa tuotteiden kaupallistamista. Lisäksi hallitus on sitoutunut tehostamaan IPR-asioiden tuomioistuinkäsittelyä keskitämällä ne erikoistuomioistuimeen.

EK katsoo, että kansallisen IPR-strategian, joka sisältää sekä tekijän- että teollisoikeudelliset asiat, valmistelu tulee aloittaa pikaisesti. Tässä työssä tulisi hyödyntää tekijänoikeusjärjestelmän kehittämistä koskevaa keskustelumistiötä. Strategia loisi hyvän pohjan lainvalmistelulle ja palvelisi sekä elinkeinoelämää että julkista hallintoa. Strategia myös tukisi yritysten kilpailukykyä ja edistäisi työllistämismahdollisuuksia siirtäessä yhä enemmän palvelu- ja innovaatioyhteiskuntaan. Kansallisen IPR-strategian laatimista puoltaa myös se, että Euroopan komissio valmistelee IPR-strategiaa. Lisäksi eräissä jäsenmaissa on vireillä samankaltaisia hankkeita, esimerkiksi UK:ssa on laadittu laaja horisontaalinen arvio henkisen omaisuuden järjestelmästä (The Govers Review, 2006).

Kansallisen IPR-osaamisen ja tekijänoikeusjärjestelmän kehittämisen tarve osana innovaatiopolitiikan kehittämistä on tunnustettu myös "Suomi maailmantaloudessa" -selvityksen loppuraportissa sekä kansallisessa tietoyhteiskuntastrategiassa. "Suomi maailmantaloudessa" -selvityksen mukaan Suomella on selkeitä heikkouksia tuotteistamis- ja kaupallistamisvaiheessa sekä aineettoman pääoman hallinnassa suhteessa vahvaan teknologiaosaamiseen. Jotta teknologiapanostuksia ja keksintöjä voidaan muuttaa tehokkaammin kaupallisiksi tuotteiksi ja yrityksiksi, tulee kansallista IPR-osaamista vahvistaa. Kansallisessa tietoyhteiskuntastrategiassa strategisena lähivuosien kärkihankkeena pidetään innovaatiojärjestelmän uudistamista ja tekijänoikeusjärjestelmän jatkokehittämistä. Strategiassa on nimenomaan todettu, että suomalaisen tietoyhteiskunnan heikkoutena on sektori- ja siiloajattelu sekä poikkihallinnon puute.

EK katsoo, että innovaatioiden lisääminen ja IPR-järjestelmän kokonaisvaltainen kehittäminen edellyttävät kaikkien IPR-asioiden käsitteilyn keskittämistä elinkeino-, innovaatio- ja kuluttajapolitiikasta vastaa-

Toimintaympäristö
Tytti Peltonen

29.5.2007

EK/494/2007

vaan työ- ja elinkeinoministeriöön. Tätä näkemystä puoltaa myös tekijänoikeuksien muuttunut rooli ja merkitys tietoyhteiskunnassa. Tekijänoikeudessa ei ole kysymys ainoastaan kulttuuripolitiikasta, vaan myös elinkeino-, innovaatio- ja kuluttajapolitiikasta. Tekijänoikeudella on vaikutuksia mm. tuotantoon, talouteen, työllisyyteen, kauppaan, vientiin ja kilpailukykyyn. Tekijänoikeus luo edellytyksiä viestinnän, kulttuurin sekä sisältö-, ohjelmisto- ja tietokanta-alan elinkeinotoiminnalle, sillä tekijänoikeuksien avulla yritykset voivat suojata investointejaan ja kehittää uusia palveluita ja tuotteita. Keskittäminen edesauttaisi myös sen huomioon ottamista, ettei tekijänoikeuslainsäädännön kautta annettaisi suoraan tai välillisesti tukea julkisin varoin rahoitetuille sisältöpalveluille. Tämä asettaa sisältötuotteiden ja -palveluiden kaupalliset tarjoajat epäedulliseen asemaan ja heikentää niiden kilpailukykyä. Kaupallisten toimijoiden toimintamahdollisuuksia ei saa heikentää edesauttamalla kilpailutilanteen vääristymistä julkisilla varoilla.

EK korostaa, että hallinnollisen siirron yhteydessä täytyy turvata tekijänoikeuden erityisosaaminen ja resurssit. Suomen kaltaisessa pienessä maassa IPR-asioiden asiantuntevalle käsittelylle voidaan turvata riittävät resurssit ainoastaan keskittämällä asioiden käsittely. Tämä edesauttaisi hallinnon tehokkuutta ja kaikkien oikeuksien tasapainoista kehittämistä. Samassa yhteydessä on kuitenkin erittäin tärkeää taata taiteen ja kulttuurin tukijärjestelmien toiminta. Kulttuuripolitiikka ja kulttuurin ja taiteen tukijärjestelmät kuuluvat kulttuuriministerin ja opetusministeriön toimialaan.

3. Muuttunut tekijänoikeus ja toimintaympäristön muutokset

Tekijänoikeusjärjestelmän kehittämisessä tulee ottaa huomioon muuttunut tekijänoikeus, toimintaympäristön muutokset ja tekijänoikeuden taloudelliset vaikutukset. Verkottunut toimintaympäristö ja toiminnan globalisoituminen ovat muuttaneet merkittävästi tekijänoikeuden merkitystä. Muuttunut toimintaympäristö asettaa uusia haasteita tekijänoikeudella suojatun aineiston tuotannolle, jakelulle ja käytölle. Aineistoa voidaan tuottaa ja jakaa useassa eri formaatissa ja vastaanottaa eri jakelukanavia pitkin.

Tekijänoikeuksista on tullut yrityksille erittäin tärkeä strateginen voimavara ja keskeinen osa yritysten liiketoimintaa. Tekijänoikeuksilla on suuri merkitys sekä sähköisessä että painetussa viestinnässä ja ohjelmisto- ja tietokanta-alalla. Toimiva suojajärjestelmä on yritysten investointien perusedellytys, sillä ilman suojaa tuotteita ja palveluita ei voida kaupallistaa.

Digitalisoituminen on puolestaan muuttanut teoksen käsitettä. Teos on yhä useammin multimediatuote, joka sisältää tekstiä, ääntä, kuvaa graafisia esityksiä, tilastoja, tietokoneohjelmaa. Tuotteella on myös usein monta tekijää.

Toimintaympäristö
Tytti Peltonen

29.5.2007

EK/494/2007

Tekijänoikeus koskee alkuperäisten oikeudenomistajien lisäksi myös yrityksiä, jotka investoivat sisältötuotteisiin ja -palveluihin tai sisältöjen markkinointiin ja jakeluun, ja kuluttajia. Tekijänoikeuden taloudelliset vaikutukset ulottuvat tekijöiden ohella useisiin toimijoihin: kustannus- ja tuotantotoimintaan, jakeluun ja myyntiin, aina kuluttajaan saakka. Molempien yhteinen etu on vahva tekijänoikeussuoja. Kun yritystoiminta menestyy, myös taiteilijoilla on kysyntää. Kuluttajien etuna ovat taas monipuoliset sisältötuotteet ja -palvelut. Jotta yritykset voivat vastata yhä vaativampaan kuluttajakysyntään nettiaikana, tulee tekijänoikeussuojan olla vahvaa ja samalla mahdollistaa oikeuksien tehokas hankinta.

EK:n jäsenyritykset ovat tekijänoikeuksien käyttäjiä ja omistajia. Kokonaistarkastelussa tulee ottaa huomioon sekä käyttäjien että oikeuksien omistajien edut. Lähtökohtana tulee olla vahva tekijänoikeus, joka suojaa sekä kulttuurin tekijöitä että yritysten investointeja.

4. Yritysten tarpeet

Yritykset tarvitsevat tekijänoikeusääntelyä, joka

- on selkeää, tasapuolista ja vaikutuksiltaan ennakoitavaa,
- parantaa yritysten toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä,
- edistää investointeja t&k toimintaan ja uusien palveluiden ja tuotteiden kehittämistä,
- takaa tuotteille ja palveluille tehokkaan suojan markkinoilla,
- mahdollistaa vastaamisen kuluttajien muuttuneisiin tarpeisiin,
- mahdollista suojatun aineiston tuottamisen, jakamisen ja vastaanottamisen erilaisia jakelukanavia pitkin,
- estää monikertaisten tekijänoikeuskorvausten maksuvelvollisuuden,
- antaa yrityksille oikeuden päättää tuotteisiinsa ja palveluihinsa liittyvien oikeuksien hallinnoimisesta,
- takaa tehokkaat oikeussuojakeinot väärinkäyttötilanteissa ja
- takaa riittävät resurssit taiteen ja kulttuurin edistämiseksi.

Tätä taustaa vasten EK pitää keskustelumuistion visio-osuudessa esitettyä tavoitetta ”Tekijänoikeus 2015” kannatettavana. EK kuitenkin katsoo, että nämä tavoitteet tulisi toteuttaa nopeammassa aikataulussa.

5. Tekijänoikeuslaki selkeäksi – tarvittavat muutokset

5.1 Työsuhdetekijänoikeus ja teoksen muuttamis- ja edelleenluovutusosoikeus

EK katsoo, että työsuhdetekijänoikeutta koskeva sääntely (tekijänoikeuslain 40b §) täytyy laajentaa koskemaan tietokoneohjelmien ja tietokantojen lisäksi myös muita teoslajeja. Tekijänoikeuslakiin tulee ottaa

Toimintaympäristö
Tytti Peltonen

29.5.2007

EK/494/2007

olettava, jonka mukaan työ- ja virkasuhteessa luotujen teosten taloudelliset oikeudet siirtyvät lain nojalla työnantajalle, jolleivät osapuolet toisin sovi. Tätä on ehdotettu myös Tietoyhteiskuntaneuvoston aloitteessa.

Työsuhdetekijänoikeus koskisi ainoastaan työntekijän taloudellisia, ei moraalisia oikeuksia. Tekijänoikeuslain moraaliset oikeudet jäisivät edelleen tekijälle. Olettamasäännös soveltuisi ainoastaan työ- ja virkasuhteessa oleviin työntekijöihin ja vain työsuhteessa luotuihin teoksiin. Taiteilijat, kirjailijat, säveltäjät, freelancer-tekijät, vapaat taiteen tai ammatinharjoittajat, jotka kantavat taloudellisen riskin omasta toiminnastaan, eivät kuulu sääntelyn piiriin. Uudistusta ei myöskään tulisi toteuttaa taannehtivasti, vaan uusia säännöksiä tulisi soveltaa aineistoon, joka on luotu tai valmistettu muutoksen jälkeen.

Jotta yritykset voivat kilpailla globaaleilla markkinoilla ja tuottaa kilpailukykyisiä palveluita ja tuotteita, niillä tulee olla oikeus päättää tuotteisiinsa ja palveluihinsa liittyvien oikeuksien hallinnoimisesta. Nykyistä tilannetta, jossa yritykset joutuvat erikseen neuvottelemaan ja eri korvausta vastaan hankkimaan omilta työsuhteisilta työntekijöiltään oikeudet normaaliin toiminnan kehittämiseen, ei voida pitää tyydyttävänä. Käytännössä yhdellä tuotteella tai sen osalla voi olla kymmeniä tekijöitä ja tuotetta tai sen osia voidaan julkaista ja jakaa eri jakelukanavia pitkin. Tekijänoikeudella suojatun teoksen luominen on osa työtehtävää, josta työntekijä saa palkkaa ja muita työsuhde-etuja. Yritys puolestaan investoi teosten tuotteistamiseen, markkinointiin, jakeluun ja kantaa taloudellisen riskin toiminnasta.

Tekijänoikeuden merkitys kasvaa jatkuvasti myös muilla toimialoilla kuin viestintäteollisuudessa. Muilla aloilla, erityisesti pk-sektorilla, ei ole riittävää osaamista eikä kokemusta tekijänoikeuden siirtymisestä sopimisesta. Sopiminen on myös usein käytännössä vaikeaa. Se saattaa esimerkiksi hidastaa ratkaisevasti tekijänoikeudella suojatun teoksen tai sen osan edelleen luovuttamisneuvotteluja tilanteessa, jossa pk-yrityksen sisältötuote tai -palvelu koostuu tietokoneohjelmistosta ja tekijänoikeudella suojatusta teoksesta.

Työsuhdetekijänoikeus yksinkertaistaisi tekijänoikeuslainsäädäntöä ja rakenteita poistamalla erillisen sopimisen tarpeen tekijänoikeuden siirtymisestä työ- ja virkasuhteessa. Nykyinen tilanne on omiaan luomaan epävarmuutta ja viime kädessä estää yritystä kehittämästä toimintaansa. Yrityksiltä puuttuu investointien edellyttämä vakaus, jos yksittäiset työntekijät, jotka on palkattu luomaan tekijänoikeuden suojaamia teoksia, voivat estää toiminnan kehittämisen.

EK katsoo, että samassa yhteydessä tulee tarkastella tekijänoikeuslain 3 luvussa olevia tekijänoikeuden siirtymistä koskevia säännöksiä. Lain 28 §:n mukaan se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, ei saa muuttaa te-

Toimintaympäristö
Tytti Peltonen

29.5.2007

EK/494/2007

osta eikä luovuttaa oikeutta toiselle, ellei toisin ole sovittu. Käytännössä tekijänoikeutta koskevia sopimuksia tehdään paljon ja niihin otetaan yleensä mainita ”teokseen ostetaan kaikki oikeudet”. Koska käytäntö on vakiintumassa siihen, että termi ”kaikki oikeudet” kattaa myös tavanomaisen muuntelu-oikeuden ja oikeuden luovuttaa kaikki taloudelliset oikeudet toiselle, tulee 28 §:n olettamasaännös kumota. Tämä selkeyttäisi oikeustilaa ja vähentäisi tarpeettomia tulkintariitoja, sillä nykyinen säännös aiheuttaa epäselvyyttä. EK korostaa, että säännöksen kumoaminen ei estä osapuolia sopimasta siitä, että muuntamis- ja edelleenluovutus-oikeudet jäävät myyjälle. Säännöksen kumoamisella ei myöskään olisi vaikutusta tekijän moraalisiin oikeuksiin kuuluvaan ns. respektioikeuteen, jonka mukaan teosta ei saa muuttaa tekijän taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla eikä saattaa yleisön saataviin em. tavoin loukkaavassa yhteydessä.

5.2 Monikanavajakelu ja uudet teknologiat

EK katsoo, että tekijänoikeuslakia tulee uudistaa selkeämmäksi ja toimivammaksi ottaen huomioon uudet teknologiat ja jakelukanavat. Tätä on edellytetty myös Tietoyhteiskuntaneuvoston strategiassa sekä eduskunnan televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muuttamisen yhteydessä antamassa ponnassa. Eduskunnan lausumassa edellytetään, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tekijänoikeuskysymyksissä olevien tulkintaerimielisyyksien ratkaisemiseksi pikaisesti perusteellisessa laajapohjaisessa valmistelussa olemassa olevan tekijänoikeusjärjestelmän puitteissa

Tekijänoikeudet eivät saa rajoittaa televisio- ja radio-ohjelmien lähettämistä uusia jakelukanavia pitkin. Yritysten on voitava tarjota asiakkailleen tuotteita ja palveluita uusia jakelukanavia käyttäen, jotta Suomi olisi myös jatkossa tietoyhteiskuntakehityksen kärkimaita. Tämä edellyttää, ettei tekijänoikeuskorvauksiin liittyvistä tulkintaepäselvyyksistä muodostu estettä tai hidastetta monikanavakehitykselle. Vaikka tekijänoikeusjärjestö ja osa lähettäjäyrityksistä on päässyt ratkaisuun musiikin lähettämisoikeuksista mobiili-tv:ssä, nykyistä tilannetta ei voida pitää tyydyttävänä. Epäselvä lainsäädäntö vaikeuttaa neuvotteluja sekä hidastaa investointien tekemistä, uusien jakelukanavien käyttöönottoa ja sisältöpalveluiden tarjontaa.

Yritysten oikeusvarmuuden takaaminen ja investointien suojan tehostaminen edellyttävät, että tekijänoikeuksiin liittyvät kysymykset ratkaistaan tekijänoikeuslaissa. Ohjelmiston asiallisesti samanaikaisesta ja muuttamattomasta jakelusta samalle yleisölle ei tule voida periä monenkertaisia tekijänoikeuskorvauksia. Monenkertaiset korvaukset muodostavat esteen kilpailukykyisen, innovatiivisen toiminnan kehittämiseksi ja uusien jakelukanavien käyttöönotolle. On myös tärkeää taata kuluttajan valinnanmahdollisuus konvergoituvassa viestintämaailmas-

Toimintaympäristö
Tytti Peltonen

29.5.2007

EK/494/2007

sa. Saman yleisön tulee voida seurata samanaikaista ja muuttamatonta lähetystä eri jakelukanavia käyttäen.

EK on esittänyt televisio ja radiotoiminnasta annetun lain käsittelyn yhteydessä, että tekijänoikeuslakiin lisättäisiin uusi säännös, jossa todetaan, että ”radio- ja televisiolähetykseen sisältyvän teoksen samanaikainen ja muuttamaton lähettäminen samalla maantieteellisellä alueella on käytetystä tekniikasta riippumatta osa samaa alkuperäistä lähetystä, kun lähettäminen tapahtuu alkuperäisen lähettäjärityksen luokun.” EK katsoo, että tätä vastaava muutos tulee tehdä tekijänoikeuslakiin.

EK korostaa, että käytetty teknologia ei saa vaikuttaa monikanavajakeeluun liittyvien tekijänoikeuskysymysten arviointiin, vaan arvioinnin tulee olla teknologianeutraalia. Lainsäädännön tulee mahdollistaa erilaisten jakelutekniikoiden käyttö.

Selvyyden vuoksi todettakoon, että em. ehdotus ei poistaisi tekijänoikeuksien haltijoiden oikeutta korvaukseen alkuperäisestä lähettämisestä, vaan tekijällä on siihen oikeus. Jos lähettäjä taas tarjoaa uutta jakelukanavaa pitkin uutta ohjelmasisältöä, tulee näiden teosten lähettämisestä luonnollisesti maksaa korvaukset.

5.3 Tallennusalusta- ja laitemaksut -hyvitysmaksujärjestelmä

EK katsoo, että hyvitysmaksujärjestelmää tulee muuttaa ja tarkastella ottaen huomioon teknologian kehitys ja teknisten suojakeinojen mukanaan tuomat mahdollisuudet. Tarkastelussa täytyy ottaa kantaa siihen, miten aiheutunut haitta ja tekniset suojakeinot otetaan huomioon hyvitysmaksua määriteltäessä. Tältä osin EK viittaa myös komissiossa valmisteltavana olevaan hyvitysmaksusuositukseen ja julkisen konsultation ”Stakeholder Consultation on Copyright Levies in a Converging World” tuloksiin.

EK toteaa, että ns. vanhaa kasettimaksujärjestelmää on laajennettu koskemaan laitteita, kuten MP3-soittimet ja tallentavat digisovittimet, vaikka järjestelmä oli aikanaan tarkoitettu kattamaan ainoastaan tallennusalustoja. Kehitys kuitenkin kulkee yhä voimakkaammin siihen suuntaan, että oikeuden haltijat pystyvät hinnoittelemaan kappaleen valmistuksen myönnytyissä tallennusoikeuksissa. Kaikkein selvemmin tämä koskee esimerkiksi sähköisesti tietoverkkojen kautta tallennettava sisältöä. Lisäksi tekniikka mahdollistaa sen, että tällaista lähetystä ei voida tallentaa kuin rajattu määrä kertoja.

EK on aikaisemmin kannattanut yksityisen kappaleen valmistuksen säilyttämistä tekijänoikeuslaissa. Tätä ei myöskään ministeriön toimesta ole asetettu kyseenalaiseksi. Sen sijaan näkemykset järjestelmän toiminnan ja erityisesti sopivaa hyvitystä koskevan maksun osalta poik-

Toimintaympäristö
Tytti Peltonen

29.5.2007

EK/494/2007

keavat. EK katsoo, että laitemaksut ovat varsin konservatiivinen tapa lähestyä kompensointikysymystä.

Tekijänoikeuslain 26 a §:n mukaan hyvitys on maksettava, jos yleisön keskuuteen levitettäväksi valmistetaan tai tuodaan maahan ääni- tai kuvanauha tai muu laite, johon teos voidaan tallentaa ja jota *merkittävässä määrin* käytetään teoksen kappaleen valmistamiseen yksityiseen käyttöön. Hyvitysmaksua vahvistettaessa tulee ottaa huomioon mm. tallennuskapasiteetti sekä se, missä määrin yksityisen kappaleen valmistamisen estäviä teknisiä toimenpiteitä on käytetty yleisön saataviin saatettujen teosten suojana. Tekijänoikeusdirektiivin (2001/84/EY) mukaan oikeudenhaltijoiden olisi saatava sopiva hyvitys teostensa yksityisestä käytöstä aiheutuneesta todetusta haitasta. Velvoitetta hyvityksen suorittamiseen ei kuitenkaan synny, jos oikeudenhaltijoille koitua haitta on vähäistä. Esim. suojakeinojen käyttö mahdollistaa yksilöllisen lisensioinnin vastikkeen eikä oikeudenhaltijalle koidu tällöin korvattavaa haittaa. EK katsoo, että keskustelumuioston sivulla 25 on virheellisesti todettu, että direktiivi edellyttää hyvityksen järjestämistä, jos yksityinen kopiointi on sallittu lainsäädännössä. Näkemyksemme mukaan tämä on jätetty jäsenvaltioiden harkintavaltaan.

EK katsoo, että kuluttajien tallentaessa suojattua sisältöä tulisi korvauksen osalta kiinnittää huomiota erityisesti oikeuden haltijoille aiheutuvaan haittaan. Tyypillisimmissä tapauksissa, kuten televisiolähetysten tai musiikkitalenteiden kopioinnissa kyse on lähinnä ajan- tai paikan-siirrosta. Kuluttaja valmistaa lähetyksestä kappaleen katsoakseen sen itselleen sopivana ajankohtana tai tallenteiden osalta kappaleita käyttöönsä muissa paikoissa ja laitteissa, kuten autossa, kuljetettavassa soittimessa ja kotona eri laitteissa.

EK:n mielestä oikeuden haltijoilla on ehdoton oikeus ja vapaus hinnoitella tuotteensa vapaasti. Monissa yhteyksissä hinnoittelussa voidaan jo ottaa huomioon yksityisen kappaleen valmistuksen vaikutus. Lisäksi on mahdollista käyttää teknisiä suojakeinoja rajoittamaan kontrolloimattomia kopiointia. Liian laajalle ja raskaaksi mitoitettu sopivaa hyvitystä koskeva maksujärjestelmä on haitallinen laitevalmistajille, maahantuojille, jälleenmyyjille sekä kuluttajille. Järjestelmän rasitus vyörytetään tuotteiden hintoihin, jolloin monet muut tavoitteet, kuten tietoyhteiskunnan edistäminen tai digitaalisen televisiotoiminnan läpäisykyky heikkenevät.

Amsterdammassa toimiva informaatio-oikeuden instituutti (IVIR) on julkaissut maaliskuussa 2003 tutkimuksen ”The Future of Levies in a Digital Environment”. IVIRin suositus laitemaksujen osalta on, että niitä ei tulisi käyttää silloin, kun markkinoilla on käytettävissä teknisiä suojakeinoja riippumatta niiden tosiasiallisesta käytöstä, jos niitä on yleisesti saatavilla. Selvityksessä huomautetaan myös, että kohtuullinen korvaus ei ole korvausta laittoman aineiston kopioinnista. Esimerkiksi ver-

Toimintaympäristö
Tytti Peltonen

29.5.2007

EK/494/2007

taisverkoissa tapahtuva kopioimisen ei tule olla perusteena määriteltäessä kohtuullisen korvauksen tasoa.

IVIRin tutkimuksessa päädytään johtopäätökseen, että laitemaksuja ei tule ulottaa monikäyttöisille laitteille. Silloin, kun maksuja määritetään, ne tulee kohdistaa vain laitteille, joiden pääasiallinen (primary) käyttötarkoitus on yksityinen kopiointi. Esimerkkinä monikäyttöisestä laitteesta, jolla ei ole pääasiallista käyttötarkoitusta, on mainittu tietokone. Tutkimuksessa on otettu huomioon myös oikeuspoliittinen ongelma, jos maksut ulotettaisiin useisiin tai kaikkiin digitaalisiin laitteisiin. Tällöin kuluttajien pääosa maksaisi hyvityksen rajallisen joukon yksityisestä kopioinnista. Lisäksi seurauksena voisi olla kuluttajakäyttäytymisen ja käsitysten muuttumisen johdosta hyvitysjärjestelmän muuttuminen ensisijaiseksi korvaustavaksi suojatun aineiston käytöstä.

EK haluaa kiinnittää huomiota myös siihen, että laitteita ja tallenusalustoja koskeva järjestelmä johtaa siihen, että kuluttaja joutuu viimekädessä maksamaan tekijänoikeusmaksuja monenkertaisesti. Tällöin voidaan perustellusti kysyä, missä määrin hyvitysmaksu on oikeudenmukainen ja kohtuullinen. Myös komission konsultaatiossa on kiinnitetty huomiota kuluttajille aiheutuviin kaksin -tai kolminkertaisiin maksuihin.

Ylisuuret tekijänoikeusmaksut asettavat suomalaisen kaupan ja kuluttajan eriarvoiseen asemaan EU:n sisämarkkinoilla. Tekijänoikeusmaksuja vertailemalla on selkeästi nähtävissä Suomen asema suhteessa muihin jäsenmaihiin. Myös komission konsultaatiossa on kiinnitetty huomiota näihin seikkoihin. Teknologian kehittyessä laitteiden tallenuskapasiteetti kasvaa samalla kun tuotantomenetelmien kehittyminen johtaa laitteiden hintojen laskuun. Mikäli hyvitysmaksu perustuu tallenuskapasiteettiin, ei kuluttaja hyödy laitteiden hintojen laskusta.

6. Muita huomionarvoisia asioita

6.1. Sopimuslisenssisäännökset

EK toteaa, että sopimuslisenssijärjestelmä on perusteltu teosten ns. massakäyttötilanteissa, jolloin on perusteltua käyttää tekijänoikeusjärjestöä oikeuksien hallinnointiin. Massakäyttötilanteessa teosten käyttäjiä on paljon ja teosten käyttötapoja ja -määriä on vaikea määrittellä tarkasti. Lisäksi oikeudenomistajia on paljon eikä käyttöoikeuksien myynti yksittäiselle käyttäjälle kuulu oikeudenomistajan omaan liiketoimintaan.

EK haluaa kiinnittää huomiota siihen, että viestintä- ja sisältöliiketoiminta hyödyntää yhä enemmän uusia teknologioita ja sähköisiä jakelukanavia, joita pitkin kuluttajat saavat monipuolista sisältötarjontaa. Uudet järjestelmät puolestaan mahdollistavat yksilöllisesti tunnistettavan

Toimintaympäristö
Tytti Peltonen

29.5.2007

EK/494/2007

sisällön korvauksen tai korvauksettoman jakelun osana erilaisia sisältötuotteita ja -palveluita. Näissä tilanteissa ei tulisi suosia uusia välikäsiä, joiden aiheuttamat hallinnointikulut koituvat kuluttajien ja muiden loppukäyttäjien maksettaviksi.

Vuonna 2007 voimaan tulleen lakimuutoksen myötä Suomessa on Euroopan laajin sopimuslissenssijärjestelmä, vaikka teknologinen kehitys mahdollistaisi yksilöllisen sisällön korvauksen. Hyväksyttäessä uusia sopimuslissenssijärjestelmiä huomioon tulee ottaa rajoitussäännös, jonka mukaan ne voidaan hyväksyä ainoastaan, jos massakäytön tarve on kiistaton. Näkemyksemme mukaan nämä edellytykset eivät ole aina täyttyneet.

EK katsoo, että tässä vaiheessa ei ole aihetta keskustella sopimuslissenssijärjestelmän laajentamisesta, vaan päinvastoin tulisi harkita uusien sopimuslissenssisäännösten vähentämistä ja kaventamista kuten Viestinnän Keskusliiton lausunnossa esitetään. EK myös vastustaa muistiossa esitettyä ajatusta ”yleisestä sopimuslissenssistä”, joka korvaisi nykyiset säännökset ja laajentaisi sopimuslissenssien käyttöalaa. Kolmen kohdan testin sisältämä vaatimus tietystä erityistapauksesta sulkee pois yleisen sopimuslissenssin säätämismahdollisuuden.

6.2. Julkinen esittäminen

EK katsoo, että jatkossa tulisi harkita julkisen esittämisen määritelmän sisällyttämistä tekijänoikeuslakiin. Koska julkisen esittämisen käsitettä ei ole määritelty tekijänoikeuslaissa, käytäntö on johtanut siihen, että käsitettä pyritään laajentamaan jatkuvasti. Arvioinnissa ei myöskään oteta riittävästi huomioon teosten tosiasiallista käyttöä eikä niiden merkitystä asiakkaille tai elinkeinonharjoittajille. EK ei pidä hyvänä nykyistä tilannetta, jossa elinkeinonharjoittaja joutuu jatkuvasti varautumaan laajennettuun julkisen esittämisen käsitteeseen. Tämä heikentää yritysten oikeusvarmuutta. Oikeusvarmuus edellyttää mahdollisimman selkeää ja yksiselitteistä lainsäädäntöä.

6.3. Tekijänoikeusjärjestöjen asema ja tekijänoikeuksien käytöstä sopiminen

Tekijänoikeusjärjestelmän kehittämisessä tulisi ottaa huomioon se, että pk-yritykset, esim. ansiotoiminnassa musiikkia käyttävät palvelualan yritykset, eivät voi käytännössä sopia tasavertaisesti tekijänoikeuskorvauksista tekijänoikeusjärjestöjen kanssa. Monopoliasemassa olevan tekijänoikeusjärjestön maksut ja/tai niiden korotukset voivat todellisen kilpailutilanteen puuttuessa muodostua kohtuuttomiksi, sillä tekijänoikeusjärjestö voi tarvittaessa määritellä maksut ilman sopimustakin lain nojalla. Jotta epätasapainoa voitaisiin lieventää, tulisi harkita muistiossa esitettyä puolueettoman neuvotteluavun tarjoamista.

Toimintaympäristö
Tytti Peltonen

29.5.2007

EK/494/2007

Tekijänoikeusjärjestelmän kehittämisessä tulisi myös pohtia, miten voitaisiin edistää kilpailua ja avata markkinoita oikeudenhaltijoiden etuja valvoville toimijoille. Tämä lisäisi hintakilpailua ja ehkäisisi kohtuuttomien sopimusehtojen käyttöä.

6.4. Verkkoihin liittyvät kysymykset

Linkityksen osalta EK yhtyy muistiossa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan linkityksen tekijänoikeudellisessa ja muussa oikeudellisessa arvioinnissa pitäisi pyrkiä selviin periaatteisiin. Tekijänoikeuslain hallituksen esityksessä (HE 28/2004 s.80) todetaan, että linkittämisen kehittymistä on seurattava tarkkaan ja tarvittaessa harkittava erityisten säännösten säätämistä. Selvien periaatteiden luominen ja noudattaminen on tärkeää, sillä linkitys on elintärkeää internetissä olevien aineistojen käytölle. EK korostaa, että linkityksen tekijänoikeudellista arviointia ei kuitenkaan voida tehdä irrallaan muista IPR-kysymyksistä. Linkityksen oikeudellisessa arvioinnissa joudutaan käytännössä ottamaan huomioon myös esimerkiksi sopimatonta menettelyä elinkeinotoiminnassa koskevan lain säännökset ja tavaramerkkioikeus. Tämä johtaa siihen, että mahdollisen lakimuutoksen valmistelussa täytyy ottaa huomioon myös muut IPR-kysymykset.

EK pitää tärkeänä muistion periaatetta, jonka mukaan tietoverkossa, myös avoimessa tietoverkossa, oleva aineisto on yhtä suojattua kuin muukin aineisto. Internetmaailmassa tulee päteä samat pelisäännöt kuin reaali maailmassa. Tämä on tärkeä oikeusvarmuutta lisäävä periaate. Jos avoimeen verkkoon laitetaan laillisesti aineistoa asettamatta aineistolle tarkempia käyttöehtoja, voidaan aineistoa vapaasti katsella, kuunnella tai käyttää lain poikkeussäännösten asettamissa rajoissa. Aineiston kopioiminen tai yleisön saataviin saattaminen edellyttävät pääsääntöisesti oikeudenomistajan lupaa. On myös tärkeää taata yrityksille riittävän tehokkaat keinot puuttua internet-piratismiin sekä väärinkäytöksiin esimerkiksi tilanteissa, joissa verkkoaineiston hyödyntäjän kaupallinen toiminta perustuu kokonaan tai merkittävässä määrin oikeudenhaltijan tuottaman sisällön, taloudellisten panostusten ja/tai maineen hyödyntämiseen. Riittävän vahva suoja mahdollistaa laadukkaan aineiston esittämisen internetissä avoimilla sivuilla ilman käyttäjille vaikeita suojauksia ja rekisteröitymisiä. Suoja tukee osaltaan myös sananvapauden toteutumista verkkoympäristössä.

EK katsoo, että aidosti kirjanmerkkiin tai alaviitteeseen rinnastuen tapahtuva linkitys (ns. tekstilinkki), joka mahdollistaa siirtymisen sivustosta toiseen, on lähtökohtaisesti sallittua ilman linkitettävän aineiston oikeudenhaltijan lupaa. Tällaisella linkityksellä ei kuitenkaan tule muodostaa kaupallisia sisältöpalveluja ilman sisällön tuottajan lupaa. Sen sijaan linkitys, jonka avulla aineisto siirretään linkin avulla verkkosivusta toiseen, voi olla sekä tekijänoikeudellisesti merkityksellistä yleisön saataviin saattamista että kappaleen valmistamista kuin myös tavara-

Toimintaympäristö
Tytti Peltonen

29.5.2007

EK/494/2007

merkkioikeudellisesti merkityksellistä, jolloin linkitys pääsääntöisesti edellyttää lupaa. Linkitys voi myös olla tekijänoikeudellisesti merkityksellistä yleisölle välittämistä ja hyvän liiketavan vastaista, jos esim. sisällöntuottajan aineisto esitetään epäasiallisessa käyttöyhteydessä tai sisällöntuottajan mainetta ja tunnettuutta käytetään ilman sisällöntuottajan lupaa hyväksi, vaikka aineistoa ei siirrettäisi, koska siirtäminen ei ole verkossa välttämätöntä. Jos kyse ei olisi tekijänoikeudellisesti merkityksellisestä yleisölle välittämisestä, käyttöehdoilla ei voisi rajoittaa tai sallia tiettyjä käyttömuotoja, koska oikeudenhaltijalla ei olisi määräysvaltaa sen jälkeen, kun aineisto ensimmäisen kerran laitetaan verkkoon. Huomionarvoista on myös se, että sisällöntuottaja vastaa julkaisemansa aineiston sisällöstä eikä linkitetty aineisto välttämättä päivity ilman sopimusta.

EK korostaa, että laadukkaiden, kotimaisten sisältötuotteiden ja muiden sisältöpalveluiden tuottaminen ei ole ilmaista. Se edellyttää mm. sisällöntuottajan runsaita kehitys-, markkinointi-, palkka- ja sisältöpanostuksia. Lainsäädännön tulisi tehokkaasti estää toiminta, jossa pyritään ansaitsemaan muiden panostusten kustannuksella.

6.5. "Aidatut puutarhat" – Rajatut vapaat käyttöalueet

Keskustelumuistiossa on vielä aika täsmentymätön ajatus ns. aidatuista puutarhoista, joilla tekijänoikeudella suojattujen aineistojen käyttö sallittaisiin vapaasti. Muistiossa kaavailut käyttöalueet ovat erittäin laajoja ja heikentäisivät yritysten mahdollisuuksia kehittää näitä käyttöalueita palvelevaa liiketoimintaa. Näin ollen EK ei kannata ajatusta aidatuista puutarhoista.

EK myös katsoo, ettei aika ole vielä kypsä muistiossa esitetylle ajatukselle, jonka mukaan tekijänoikeuden suojaamien aineistojen verkkokäyttö edellyttäisi täysin uudenlaisia tekijänoikeudellisia pelisääntöjä.

6.6. Musiikin säveltäjien ja lähioikeuksien haltijoiden suoja-aikojen muuttaminen

Keskustelumuistiossa viitataan komission vuoden 2004 työpaperiin, jossa on esitetty mahdollisuus suoja-ajan pidentämiseen esittävien taiteilijoiden osalta 95 vuoteen ja yhteisteosten säveltäjien osalta vastaavasti kuin elokuvateosten osalta on tehty suoja-aikadirektiivissä. EK ei pidä suoja-ajan pidentämistä tarpeellisena. Sävellysteosten osalta EK katsoo, ettei ole tarvetta antaa nykyistä yksityiskohtaisempaa sääntelyä yhteisteosten suoja-aikojen laskemisen osalta.

EK viittaa tältä osin komission vuonna 2006 tilaamaan selvitykseen "The Recasting of Copyright & Related rights for the Knowledge Economy" ja yhtyy selvityksen johtopäätökseen, jonka mukaan suoja-aikoja ei ole perusteltua pidentää nykyisestä.

Toimintaympäristö
Tytti Peltonen

29.5.2007

EK/494/2007

6.7. Sovellettava laki

Yrityksille on tärkeää tietää, minkä maan lakia sovelletaan tapahtumiin, joilla on liittymiä useisiin maihin. EK kannattaa alkuperämaaperiaatteen soveltamista, jolloin sovellettavaksi tulee tuotteen tai palvelun tuottajan kotipaikan laki. Ainoastaan alkuperämaaperiaate voi taata yrityksille riittävän oikeusvarmuuden.

EK osallistuu mielellään tekijänoikeusjärjestelmän kehittämiseen ja tarvittavien lakimuutosten valmisteluun.

Kunnioitavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto
Toimintaympäristö

Jukka Ahtela
Johtaja